

موزه کندلوس کجور و اسناد تاریخی آن

امین نعیمایی عالی

ز اسم الله اسمی نیست برتر نهادم تاج بسم الله بر سر

مقدمه:

اشاره‌ای به پیشینه رویان، رستمدر و کجور:

رویان و رستمدر شامل منطقه غرب مازندران امروزی و سرزمین‌های واقع در البرز مرکزی است. این منطقه در ادوار قبل از اسلام، بخشی از تپورستان محسوب می‌گردید و در تاریخ دوران اسلامی تا سال ۱۰۰۶ هـ.ق دارای حکومتی نیمه‌مستقل و ملوک‌الطوایفی بود که توسط اعقاب یکی از شاخه‌های ساسانیان موسوم به «بادوسپانان» اداره می‌شد و در آن زمان حکومت آنان توسط شاه عباس اول صفوی منقرض گردید. از آن پس، بخش‌های ساحلی و کوهستانی این منطقه به مازندران ضمیمه و بخش‌های جنوبی نیز به استان‌ها و ولایات دامنه‌های جنوبی البرز مانند ری (تهران) و قزوین و... ملحق شد.

آثار تاریخی رویان، رستمدر و کجور:

منطقه رویان با قدمت تمدنی چند هزار ساله پیش از اسلام و دوران اسلامی و دست به دست شدن آن توسط حکام و شاهان سلسله‌های مختلف در ادوار گذشته، به کزات مورد حمله و هجوم قرار گرفت و عمده آثار تمدنی، معماری و تاریخی آن تا مرز نابودی پیش رفت. و در این میان، برخی از آثار کهن آن در زیر ویرانه‌ها و آوار خرابه‌های گذشته مدفون گردید که امید است در آینده نزدیک این آثار به دست کاوشگران میراث فرهنگی و باستان‌شناسان از دل خاک سر برآورده و معرفی شوند.

از میان همه آثاری که در طی قرون متمادی ساخته شده‌اند، فقط معدودی از گزند حوادث زمانه مصون مانده یا در قرون بعد دوباره بازسازی شده و هم‌اکنون آثاری از آن‌ها وجود دارد. و برخی از آثار نیز متعلق به قرون متأخر است که علیرغم خطراتی که توسط یغماگران آثار تاریخی و فرهنگی آن‌ها را تهدید می‌کند، خوشبختانه برخی از اجزای آن‌ها موجود است.

با توجه به این پیشینه، در منطقه رویان و رستمدر آثاری از باقیمانده قلعه‌ها و دژهای نظامی، کاخ‌ها و مراکز حکومتی، آتشکده‌ها و معابد اقوام پیش از اسلام، مساجد و زیارتگاهها، بقاع و امامزاده‌ها و آرامگاه‌های مشاهیر و رجال سیاسی، حکام، علما و دانشمندان و شخصیت‌های برجسته اجتماعی دوران اسلامی وجود دارد که اندکی از آن‌ها دارای شناسنامه و هویت مشخص، و کثیری نیز ناشناخته‌اند.

با توجه به انقراض سلسله‌های محلی مستقر در این منطقه در عصر شاه عباس و فروپاشی نظام سیاسی و حکومتی آن اعصار و تکه تکه شدن قلمرو حکومتی آن‌ها به مناطق و شهرهای کوچک‌تر، بسیاری از آثار تاریخی مذکور نیز اکنون در خارج از قلمرو کجور فعلی قرار دارند.

درباره این آثار در منابع تاریخی کهن و برخی پژوهش‌ها و تألیفات جدید اشاراتی شده است که در میان آن‌ها، جامع‌ترین پژوهش، کتاب «آستارا تا استاریاد» اثر استاد ارجمند، جناب آقای دکتر منوچهر ستوده است. در این اثر گرانقدر می‌توان به اطلاعات نسبتاً جامعی از آثار تاریخی بازمانده از قرون گذشته منطقه رویان و رستمدر دست یافت. برخی از آثار تاریخی و معماری رویان که در منطقه کجور فعلی قرار دارند، عبارتند از: بقعه سلطان محمد دبیر کیای صالحانی در قریه صالحان، بقعه امامزاده ابراهیم در روستای شاه ناچر، منبر سنگی در اراضی مصلاهی شاه ناچر، بقعه طاهر و مطهر و مقبره ملک کیومرث در قریه هزار خال، آثار شهر قدیمی رویان و قلعه و شهر کجور در حومه شهر کجور فعلی، امامزاده‌های متعدد در شهر کجور فعلی، بقعه درویش امیر در ناسنگ در حوالی لاشک، امامزاده‌هایی در روستاهای فیروز کلا، چورن، سرچار کوهپرا، پول، منجیر، سماء، فیروز آباد، حسن آباد و دوآب، دو بقعه در اطاق سرای زانوس، بقعه امامزاده جعفر در لیگوش، بقعه فضل و فاضل در کندلوس و... همچنین از قلعه و خرابه‌های شهری در اراضی ناصر آباد، آثار قلعه و آبادی کهن خورشید آباد و دشت نظیر، آبادی های کهن اواز، کل، مازیار کلا یا (بازار کلا)، قبرستان قدیمی و درخت چنار کهن روستای کینج، تپه قلعه حیرت، صخره دیو دریچه، امامزاده‌ها و آثار مخروبه و بازمانده آبادیهای کهن معروف به طلا تاج، خسکان، خرنج، چومر، زواربن، نشک، لاشم کش، گورس کلا، و رری، دلم، رزان، ساروس، دمه، ران، خرمن کلا، ایلواشم، راه قدیمی مناطق ساحلی کجور به مناطق کوهستانی موسوم به شاهراه، قبرستان و قلعه موسوم به قبرستان کتی، و قلعه شاه دز در پنجکریستاق کجور و بازمانده صدها قلعه، قبرستان و آبادیهای کهن دیگر که نام هیچیک از آن‌ها در منابع تاریخی نیامده و اسامی آن‌ها نیز هم اکنون بر ما نامعلوم است، اندکی از آثار تاریخی قابل ذکر کجور امروز است.

بازمانده بخشی از آثار تاریخی و فرهنگی کجور به همت جناب آقای دکتر علی اصغر جهانگیری در سال‌های گذشته گردآوری و در موزه کندلوس که توسط نامبرده تأسیس شده است، به نمایش گذاشته شد که در ادامه ضمن آشنایی با روستا و موزه کندلوس اجمالاً با آثار مورد اشاره آشنا خواهیم شد.

۲- آشنایی اجمالی با موزه کندلوس و اسناد تاریخی آن (الف) تأسیس موزه:

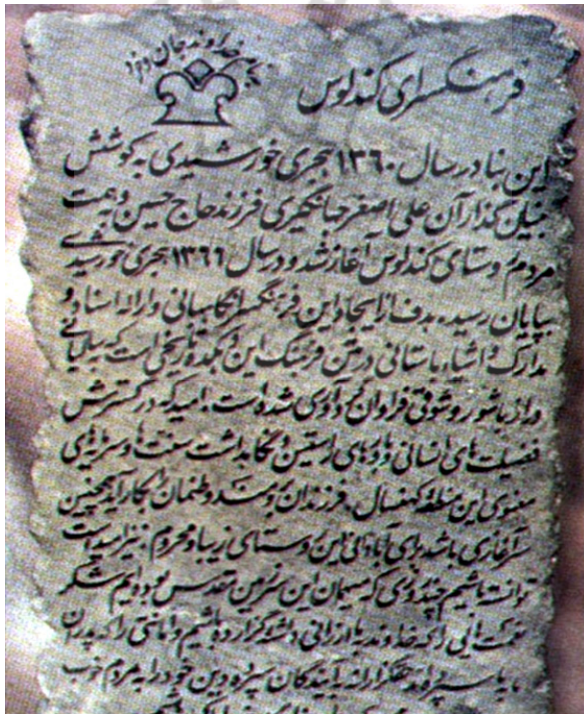
موزه کندلوس که اکنون یکی از جاذبه‌های گردشگری و دیدنی ایران و استان مازندران و شهرستان‌های نوشهر و چالوس است، در منطقه بیلاقی و خوش آب و هوای کجور، در روستای کندلوس قرار دارد. روستای کندلوس نیز یکی از آبادی‌های باستانی و کهن کجور است که بر اساس برخی آثار مکشوفه باستانی و تاریخی، سابقه تمدنی آن به سده‌های قبل از اسلام می‌رسد.

عملیات ساختمانی موزه کندلوس که مقدمات تأسیس آن به ده‌ها سال قبل برمی‌گردد، در سال ۱۳۶۰ به همت جناب آقای مهندس علی اصغر جهانگیری آغاز و در سال ۱۳۶۶ افتتاح گردید. و از آن زمان تاکنون، همواره مورد توجه علاقه‌مندان قرار گرفته و اکنون بعنوان یکی از موزه‌های جامع مردم‌شناسی و مطرح ایران است و از این روی، همه ساله خیل مشتاقان و بازدیدکنندگان آن در حال افزایش بوده و حتی امروز، آوازه آن مرزهای ملی را درنور دیده و برای گردشگران خارجی و بین‌المللی نیز نامی آشناست.

به استناد نوشته‌ها و اظهارات شفاهی جناب آقای جهانگیری، اندیشه تأسیس این موزه از سال‌ها قبل در ذهن ایشان شکل گرفت. لذا در طی چند سال، حدود ۸۰۰۰ اثر و شیء تاریخی و فرهنگی توسط ایشان برای موزه گردآوری گردید و سرانجام آرزوهای دیرینه و تخیلات دوران کودکی و نوجوانی وی در سال ۱۳۶۶ تحقق عینی یافت.

وی در دل نوشته‌ای با عنوان «عجاز عشق» درباره ریشه‌های این افکار و اندیشه‌های خود می‌نویسد: «به باور عرفای صاحب نام ایران، مردی از تبار من در قرن‌های گذشته با همین شور و شوق به فرهنگ و هنر ایران عشق می‌ورزید که شرایط اجتماعی و اقتصادی آن دوران، تحقق این آرزو را ناکام می‌گذارد و از پس نسل‌ها و قرن‌ها، ژن این جوشش، در قالب کودکی روستائی بار دیگر متجلی می‌گردد.

من از ۸ سالگی، بدون آنکه انگیزه و علل این عشق شورانگیز را بدانم، به جستجوی اسناد و مدارک و نشانه‌هایی از فرهنگ و هنر ایران زمین، آواره روستاها و شهرها شدم و اگرچه روزگار مرا به تحصیل در رشته‌های صنعتی و تولیدی گوناگون سوق داد، ولی هرگز این عشق شورانگیز در درونم خاموش نشد و همچنان شعله‌ور است. بنحوی که در هر زمان راهی که معیشت پیش رویم می‌گذارد، لحظه‌ای از تلاش و گردآوری و نشر فرهنگ میهن غافل نمی‌مانم...» اهداف و انگیزه‌های جناب آقای مهندس جهانگیری در تأسیس این موزه، در کتیبه یادبود و بنای آن به روشنی بیان گردید که تصاویر آن در ادامه خواهد آمد.

نمایی از موزه و کتیبه‌های بنیانگذاری موزه و فرهنگسرای کندلوس

ب) آثار موزه:

موزه کندلوس که اکنون یکی از موزه‌های مردم‌شناسی معروف ایران است، آثار تاریخی، هنری، مردم‌شناسی و فرهنگی گوناگونی را در خود جای داده است که هر یک از آن‌ها، دارای اهمیت و ارزش علمی، پژوهشی و فرهنگی زیادی هستند.

اگر چه، اهمیت و ارزش پژوهشی و فرهنگی آثار موجود در موزه‌ها بر پژوهشگران و محققان و اقشار دانشگاهی پوشیده نبود، اما اکنون اهمیت این آثار از جنبه‌های مختلف بر همگان هویدا گردیده و اغلب مردم از کاربردهای پژوهشی، علمی، فرهنگی و آموزشی آثار موزه‌ای واقفند.

آثار فرهنگی و تاریخی موجود در این موزه، علاوه بر تنوع و گوناگونی، اغلب در نوع خود بی‌نظیر و منحصر به فرد می‌باشند و همین ویژگی، باعث تمایز و برتری این مجموعه نسبت به موزه‌های مشابه شده است.

ج) انواع آثار موزه:

آثار موجود در موزه را براساس مواد و رشته‌های گوناگون علمی و هنری، می‌توان به انواع مختلف و به شرح ذیل طبقه‌بندی نمود:

۱- فسیل‌ها، کانی‌ها، و آثار زمین‌شناسی و دیرینه‌شناسی؛

۲- سفال‌ها و ظروف سنگی و شیشه‌ای؛

۳- ابزار و ادوات فلزی؛

۴- بافته‌ها، منسوجات، پوشاک و فرش؛

۵- کتب خطی، اسناد تاریخی و قطعات خوشنویسی؛

۶- نقاشی‌ها و عکس‌ها؛

۷- سکه‌ها، جواهرات و زیورآلات؛

۸- آلات و ادوات موسیقی؛

۹- ظروف و لوازم زندگی؛

۱۰- ابزار و ادوات چوبی؛

۱۱- عینک‌ها، قیچی‌ها، قفل‌ها و...؛

۱۲- ابزار و ادوات مرتبط با حرف و مشاغل،...؛

۱۳- سایر آثار تاریخی و مردم‌شناسی؛

د) اسناد تاریخی موزه کندلوس:

از جمله آثارى که در موزه نگهداری می‌شود، اسناد تاریخی است که همانند سایر آثار موزه ارزشمند و شایسته توجهند. اگر چه بلحاظ هنری و تاریخی و ارزش پژوهشی، بسیاری از آن‌ها منحصر به فرد بوده و

بر سایر آثار موزه ارجحیت و برتری دارند.

اسناد موجود در موزه به لحاظ کمی و تعداد، شامل قریب به ۵۰۰ برگ سند است که بنا به اظهارات جناب آقای جهانگیری، اغلب آن‌ها توسط وی برای موزه خریداری شده و برخی نیز، توسط علاقمندان به موزه اهداء گردیده است.

اسناد مذکور بلحاظ منشاء پیدایش و تعلق به خاندان‌ها به شرح ذیل قابل طبقه‌بندی است:

- ۱- اسناد مربوط به روستای کندلوس و خاندان بنا و دیگر طوایف و خاندان‌های کندلوس.
- ۲- اسناد مربوط به خاندان‌های کیماکارج و کیکوج؛
- ۳- اسنادی از دیگر روستاها و خاندان‌های کجور؛
- ۴- اسناد مربوط به برخی از خاندان‌های کلارستاق؛
- ۵- اسنادی از حکام و عمال حکومتی محال ثلاث؛
- ۶- اسناد یکی از خاندان‌های کجوری که به شیراز مهاجرت کردند؛
- ۷- اسناد مربوط به معدن گوگرد و زغال‌سنگ دیو آسیاب لار؛
- ۸- اسنادی از شهر ساری و روستاهای حومه رودتالار؛
- ۹- اسنادی از تهران؛
- ۱۰- مکاتبات و نامه‌های برخی از نظامیان و صاحب منصبان عصر ناصری در کرمان و بلوچستان،

قزوین و...؛

- ۱۱- فرامین و رقم‌هایی در عزل و نصب برخی از حکام و والیان مناطق مرکزی ایران؛
- ۱۲- اسنادی از قم، اصفهان و...؛
- ۱۳- اسناد پراکنده و منفرد دیگر؛

قدمت اسناد موزه:

این اسناد، از قدمت متفاوتی برخوردارند. قدیمی‌ترین سند این مجموعه مبیعه‌نامه املاک خاندان عربیشه در قریه مונج بلوک زانوس رستاق کجور است که در سال ۱۰۲۶ هجری کتابت گردید و سایر اسناد، در سال‌های پس از این تاریخ کتابت شده‌اند و جدیدترین اسناد نیز مربوط به اواسط عصر پهلوی است.

موضوع اسناد:

این اسناد به لحاظ موضوعی شامل طیف گسترده‌ای از موضوعات مختلف است که اهم آن‌ها را می‌توان شامل: فرامین شاهان، رقم‌های شاهزادگان، احکام حکام محلی، نامه‌ها و مکاتبات رجال سیاسی و نظامی و دولتمردان، مبیعه‌نامه‌های خرید و فروش و اجاره املاک و مراتع، مصالحه‌نامه‌ها، برگه‌های مالیات، رسیدهای دریافت و پرداخت وجوه و اجناس، قباله‌های ازدواج، نامه‌های اداری و دوستانه، شکوایه‌ها،

عریضه‌ها، شهادت‌نامه‌ها، استشهاد و استعلام محلی، اعلانیه‌ها و سایر انواع اسناد دانست که از طرف شاهان، شاهزادگان، حکام، فرماندهان نظامی، علماء و روحانیون، و سایر عمال و مقامات محلی گرفته تا افراد عادی کتابت شده‌اند.

برخی از اسناد مهم موزه:

این اسناد به لحاظ اهمیت، در درجات متفاوتی قرار دارند. گذشته از فرامین شاهان که از مهمترین اسناد موزه هستند، می‌توان از سند «قرار مالیاتی قریه سمنگان کجور» در سال ۱۱۱۹ هجری قمری یاد کرد که از جمله مهم‌ترین اسناد موزه است.

و همچنین فرمان مظفرالدین شاه در روزهای آغازین سلطنت وی، مبنی بر واگذاری حکومت شهرها و ولایات اصفهان، گلپایگان، یزد، نایین و... به برادرش مسعود میرزا در سال ۱۳۱۳ هجری قمری، از دیگر اسناد مهم موزه است که علاوه بر ارزش تاریخی، به لحاظ هنر خوشنویسی و کتابت نیز منحصر به فرد و ممتاز است.

از جمله اسناد نفیس دیگر موزه، دفترچه‌های عقدنامه یا قبالة ازدواج است که تذهیب و خوشنویسی برخی از آن‌ها شایسته توجه‌اند.

سایر اسناد موزه نیز جملگی بلحاظ پژوهشی ارزشمند بوده و عدم ویژگی هنری و ظواهر چشم‌نواز، هیچگاه از ارزش‌های تاریخی، فرهنگی و پژوهشی آن‌ها نمی‌کاهد.

به عنوان مثال اسناد استشهاد محلی را می‌توان از غنی‌ترین اسناد تاریخی به لحاظ کثرت و تنوع اطلاعات و خطوط و مهرهای علماء، فقها، رجال و شخصیت‌های مورد اعتماد محلی دانست که در سایر اسناد، این ویژگی‌ها به ندرت وجود دارد.

با عنایت به این مقدمه، در ادامه فهرستواره و چکیده‌ای از یکصد سند تاریخی موجود در موزه کندلوس بترتیب قدمت تاریخی و زمان کتابت و به تفکیک سلسله‌های حکومتی و شاهان به همراه تصویر چند سند منتخب از این مجموعه ارائه می‌گردد.

لازم به یادآوری است، متن کامل و تصویر فهرست مجموعه اسنادی که درین مقاله ارائه می‌شود. در آینده‌ای نزدیک به صورت کتابی مستقل، تحت عنوان «گزیده اسناد تاریخی موزه کندلوس» منتشر و در اختیار علاقمندان قرار خواهد گرفت.

۳- فهرستواره یکصد سند تاریخی موزه کندلوس (الف) اسناد عصر صفویه و افشاریه:

سند شماره ۱ - مبایعه‌نامه یک قطعه زمین در قریه مونج کجور که توسط خاندان عربی‌شاه به خاندان بنا فروخته شد، مورخ ۱۰۲۶ هـ ق

سند شماره ۲ - مبایعه‌نامه یک قطعه زمین در قریه پی ده کجور که توسط خاندان کیا آروبیج به خاندان

بنّا فروخته شد، مورخ ۱۰۳۶ هـ ق

سند شماره ۳ - قرار مالوجهات و وجوهات قریه نیرنگ بلوک کران کجور، مورخ ۱۰۵۴ هـ ق

سند شماره ۴ - مبیعه‌نامه سه دانگ مرتع دیرو کجور، مورخ ۱۰۵۶ هـ ق

سند شماره ۵ - مبیعه‌نامه مرتع لوبن از توابع قریه نشکه کنار بلوک پنجکهرستاق کجور، مورخ ۱۰۶۰ هـ ق

هـ ق

سند شماره ۶ - مبیعه نامه ۱۸ جریب زمین مزروعی در قریه کران بلوک کران کجور، مورخ ۱۰۶۶ هـ ق

هـ ق

سند شماره ۷ - مبیعه نامه املاک خاندان کنج در قریه خورتاب دشت بلوک کران کجور، مورخ ۱۰۷۲ هـ ق

هـ ق

سند شماره ۸ - مصالحه‌نامه بین خاندان‌های کنج و کیماکارج در موضوع املاک خورتاب دشت، مورخ ۱۰۹۷ هـ ق

۱۰۹۷ هـ ق

سند شماره ۹ - قرار جمع، سهم مالیات و دیوانی قریه گیل کلای بلوک کران کجور، مورخ ۱۱۱۹ هـ ق

هـ ق

سند شماره ۱۰ - قرار جمع، سهم مالیات و دیوانی قریه سمنگان بلوک کران کجور، مورخ ۱۱۱۹ هـ ق

هـ ق

سند شماره ۱۱ - حکم قاضی مولانا قنبر علیا کجوری درباره دعوی کدخدایان بلوک خیررودکنار با

طایفه کیا مکارج سنگ تجن در موضوع آب خونی چشمه [چشمه گردو]، مورخ ۱۱۲۰ هـ ق

سند شماره ۱۲ - عرضه‌داشت کیا جمالا و محمود مکارج به وزیر مازندران درباره تعديت اهالی

قرای علی‌آباد، موسی‌آباد، سنبلجاران و...، مورخ ۱۱۲۲ هـ ق

سند شماره ۱۳ - مصالحه‌نامه در موضوع دعوی اهالی خیر رودکنار با خاندان کیماکارج سنگ تجن

کجور در موضوع آب خونی چشمه، مورخ ۱۱۲۳ هـ ق

سند شماره ۱۴ - مصالحه‌نامه وراثت شمس‌الدین محمد بنا و ناصرالدین بنا کندلوسی در موضوع املاک

و موارد خانوادگی آن‌ها، مورخ ۱۱۳۴ هـ ق

سند شماره ۱۵ - مبیعه‌نامه چراگاه‌های ایله کر، ایله کرپشته و واکندسی در پنجکهرستاق کجور، مورخ ۱۱۵۲ هـ ق

۱۱۵۲ هـ ق

ب) اسناد عصر فتحعلی شاه قاجار:

سند شماره ۱۶ - قبالة ازدواج سیدعلی ولد میرشاه میرهزار جریبی و نور نسا خانم بنت میرزا محمدتقی،

مورخ ۱۲۲۱ هـ ق

سند شماره ۱۷ - مصالحه‌نامه بین مهدی ولد کربلایی احمد ساروی و کیومرث میرزا در موضوع قریه

هولار کلجستان، مورخ ۱۲۴۶ هـ ق

سند شماره ۱۸ - عرضه داشت شیخ حیدر علی کجوری به فتحعلی شاه قاجار مبنی بر معاف داشتن مزرعه کنده در کران کجور از تکالیف و عوارض دیوانی و فرمان فتحعلی شاه خطاب ملک آرا حاکم طبرستان و جرجان در این خصوص. مورخ ذی‌حجه ۱۲۴۷ هـ ق

سند شماره ۱۹ - رقم محمدقلی میرزا ملک آرا حاکم طبرستان و جرجان خطاب به فتحعلی خان خلعت‌بری حاکم محال تنکابن و کجور درباره واگذاری مزرعه کنده به شیخ حیدرعلی کجوری مورخ ذی قعدة ۱۲۴۷ هـ ق

سند شماره ۲۰ - هبه‌نامه مزرعه و قریه مخروبه کنده، مورخ ۱۲۴۸ هـ ق
سند شماره ۲۱ - مبیعه‌نامه املاک وراثت میرزا رکون مازندرانی در محال تالار پی مازندران، مورخ ۱۲۴۹ هـ ق

ج) اسناد عصر محمدشاه قاجار:

سند شماره ۲۲ - فرمان محمدشاه قاجار، مبنی بر واگذاری مزرعه کنده به شیخ حیدرعلی کجوری و معافیت وی از عوارض دیوانی، مورخ جمادی الثانی ۱۲۵۱ هـ ق

سند شماره ۲۳ - فرمان حبیب‌الله خان ساعدالدوله خلعت‌بری حاکم تنکابن و کجور به ضابطین و کدخدایان بلوک کجور درباره معافیت شیخ حیدرعلی کجوری از عوارض دیوانی مزرعه کنده [احتمالاً بعد از جمادی‌الثانی ۱۲۵۱ هـ ق].

سند شماره ۲۴ - حکم دیوان‌خانه محمدشاه قاجار درباره دعوی میرزا بابا مازندرانی و میرزا کوچک و...، مورخ ربیع‌الثانی ۱۲۵۹ هـ ق

سند شماره ۲۵ - نامه حیدرقلی یکی از نظامیان عصر قاجار و گزارش درباره چگونگی یک مورد درگیری نظامی در حوالی شیراز [بعد از ۱۲۶۰ هـ ق].

سند شماره ۲۶ - نامه مصطفی‌قلی یکی از نظامیان عصر قاجار در بوشهر و استعفاء از پست خویش و درخواست جانشین [بعد از ۱۲۶۰ هـ ق].

سند شماره ۲۷ - نامه مصطفی‌قلی یکی از نظامیان عصر قاجار به فرمانده خود درباره چند نفر از توپچیان قزوینی مستقر در بوشهر [بعد از ۱۲۶۰ هـ ق].

سند شماره ۲۸ - استشهاد شیخ حیدر علی کجوری از علما، معتمدان و ریش سفیدان کجور درباره خارج بودن مزرعه کنده از عوارض دیوانی، مورخ ۱۲۶۲ هـ ق

سند شماره ۲۹ - قبالة ازدواج آخوند ملا محمد ولد آقا ابراهیم و مهرنسا خانم بنت آقامیرمحمد، مورخ ۱۲۶۲ هـ ق

د) اسناد عصر ناصرالدین شاه قاجار:

- سند شماره ۳۰ - فرمان ناصرالدین شاه قاجار مبنی بر برقراری مواجب برای میرزا عبدالوهاب نائینی از محل مالیات نائین مورخ صفر ۱۲۶۶ هـ ق
- سند شماره ۳۱ - نامه خسروخان یکی از نظامیان عصر ناصرالدین شاه به محمد جعفرخان سرهنگ [بعد از ۱۲۶۹ هـ ق.]
- سند شماره ۳۲ - سؤال و استشهادهای میرزا بابا کندلوسی از ملا آقاجان کندلوسی درباره آباء و اجداد و مواریث این خاندان، مورخ ذی قعدة ۱۲۷۴ هـ ق
- سند شماره ۳۳ - نامه محمدحسین بن محمد به یکی از رجال دوره ناصرالدین شاه و سفارش درباره آقا میرزا علی اکبر [بعد از ۱۲۷۸ هـ ق.]
- سند شماره ۳۴ - نامه عبدالباقی [قروینی یا زنجانی] به یکی از صاحب منصبان عصر ناصرالدین شاه و گزارش امور و وظایف خود [بعد از سال ۱۲۷۸ هـ ق.]
- سند شماره ۳۵ - استشهادهای یکی از افراد خاندان بنای کندلوس از شیخ محمدحسین درباره نحوه تعلق املاک به افراد آن خاندان [بعد از ۱۲۸۰ هـ ق.]
- سند شماره ۳۶ - مبیعه نامه قریه رکون کلا واقع در حوالی رود تالار بین حاجی یعقوب تاجر کاشانی و عین الملک و کیل انوشیروان میرزا، مورخ ذی حجه ۱۲۸۲ هـ ق
- سند شماره ۳۷ - عریضه دختر غلامحسین خان تاجر اصفهانی به یکی از شاهزادگان قاجار مبنی بر احقاق حق وی از اموال پدری اش که توسط پسرعموهایش غصب شده و متواری شدند، مورخ ۱۲۸۲ هـ ق
- سند شماره ۳۸ - نامه معتمدالملک به یکی از دوستانش [احتمالاً پسرعموی میرزا شفیع خان - بعد از ۱۲۸۴ هـ ق.]
- سند شماره ۳۹ - فرمان ناصرالدین شاه قاجار مبنی بر تخفیف مالیات اهالی دارآباد در قبال واگذاری قنات و زمین های اقدسیه به دیوان، مورخ جمادی الثانی ۱۲۸۸ هـ ق.
- سند شماره ۴۰ - نامه حسینقلی خان به یکی از حکام و رجال عصر ناصرالدین شاه [بعد از ۱۲۸۹ هـ ق.]
- سند شماره ۴۱ - نامه محمدخان سرهنگ به یکی از صاحب منصبان نظامی عصر ناصرالدین شاه [بعد از ۱۲۹۰ هـ ق.]
- سند شماره ۴۲ - توافق اهالی کندلوس مبنی بر انتخاب احمد بیگ ولد کدخدا علی بابا بنا به عنوان سرباز مشترک اهالی مورخ رمضان ۱۲۹۱ هـ ق
- سند شماره ۴۳ - مصالحه بین چند نفر از اهالی کندلوس در موضوع یک طاهونه آبدنگ، مورخ دهم کرچماه ۱۲۹۲ هـ ق
- سند شماره ۴۴ - نامه و کیل الملک به مرتضی قلی خان ایل بیگی درباره مطالبات آقاعبدالرحیم تاجر

اردکانی، مورخ ۲۴ صفر ۱۲۹۵ هـ.ق.

سند شماره ۴۵ - نامه حبیب‌الله خان ساعدالدوله به معلم فرزندش جمشیدخان و سفارش درباره درس و مشق فرزندش به وی [قبل از سال ۱۳۰۰ هـ.ق].

سند شماره ۴۶ - نامه امان‌الله خان قزوینی در پاسخ به نامه یکی از فرماندهان نظامی عصر ناصرالدین شاه قاجار، [احتمالاً قبل از ۱۳۰۰ هـ.ق].

سند شماره ۴۷ - نامه محمدعلی خان یکی از نظامیان عصر ناصرالدین شاه به فرمانده خود و گزارش یک مورد درگیری با عمال شیخ مذکور و محمدطاهر خان در حوالی کلدار [احتمالاً قبل از ۱۳۰۰ هـ.ق].

سند شماره ۴۸ - نامه محمد شفیع به یکی از زنان رجال درباری عصر ناصرالدین شاه و شرح برخی از اخبار شهر تهران [احتمالاً قبل از ۱۳۰۰ هـ.ق].

سند شماره ۴۹ - نامه یکی از نظامیان عصر ناصرالدین شاه در قزوین به فرمانده خود [احتمالاً قبل از ۱۳۰۰ هـ.ق].

سند شماره ۵۰ - نامه یکی از نزدیکان حاکم قزوین به وی در عصر ناصرالدین شاه مورخ ۳ رجب [احتمالاً قبل از ۱۳۰۰ هـ.ق].

سند شماره ۵۱ - نامه ملک سلطان خانم به شوهرش و شرح مسائل و مشکلات مالی خانواده مورخ ۲۶ ذی‌حجه [احتمالاً قبل از ۱۳۰۰ هـ.ق].

سند شماره ۵۲ - نامه اسماعیل خان مباشر یکی از فرماندهان عصر ناصرالدین شاه درباره املاک و علاقجات وی [احتمالاً قبل از ۱۳۰۰ هـ.ق].

سند شماره ۵۳ - نامه اسدالله خان به یکی از رجال عصر ناصرالدین شاه درباره مخارج قریه یعقوب‌آباد و شاهسون‌ها. [احتمالاً قبل از ۱۳۰۰ هـ.ق].

سند شماره ۵۴ - قباله ازدواج آقا شیخ نورالدین ولد شیخ محمدرضا شیرازی و خدیجه بیگم دختر آقا علی آقا شیرازی، مورخ ۲۵ جمادی‌الاول ۱۳۰۰ هـ.ق.

سند شماره ۵۵ - رقم مظفرالدین میرزا مبنی بر انتصاب امیرخان پسر بهمن میرزا به پیشخدمتی خاصه، مورخ ۱۹ صفر ۱۳۰۴ هـ.ق.

سند شماره ۵۶ - رقم مظفرالدین میرزا مبنی بر برقراری موجب میرزا اسماعیل منشی خاص وی، مورخ شعبان ۱۳۰۵ هـ.ق.

سند شماره ۵۷ - مبیعه‌نامه باطله املاک خاندان سادات قریه دور عنبر از قرای ساوجبلاغ، مورخ سیم شهر ربیع‌الاولی ۱۳۰۵ هـ.ق.

سند شماره ۵۸ - حکم وزارت عدلیه درباره واگذاری معدن دیوآسیای لار به آقا سید آقای نقاشباشی، مورخ ذی‌قعدة ۱۳۰۶ هـ.ق.

سند شماره ۵۹ - فرمان ناصرالدین شاه قاجار خطاب به کامران میرزا مبنی بر رفع مزاحمت از مدعیان سیدآقا نقاشباشی شیرازی در موضوع معدن ذغال سنگ و گوگرد دیو آسیای لار، مورخ ربیع‌الثانی ۱۳۰۷

ه.ق.

سند شماره ۶۰ - رقم کامران میرزا، به وزیر نظام در سفارش برای رعایت حال و احقاق حق سیدآقا نقاشباشی در موضوع معدن دیو آسیاب لار، مورخ رمضان ۱۳۰۷ ه.ق.

سند شماره ۶۱ - استشهاد محلی غفاریک یکی از مدعیان معدن دیو آسیا درباره حدود و متعلقات آن معدن، مورخ [در سال های ۷-۱۳۰۶ ه.ق.]

سند شماره ۶۲ - استشهاد و استعلام از علما، سادات، کخدایان و ریش سفیدان بلوک زانوس رستاق درباره تقسیم املاک، مراتع و مزارع قریه کندلوس توسط آقاسیدابراهیم و آخوند ملا اسماعیل قاضی به نمایندگی از طرف علامه محمدتقی نوری [در حدود سال های ۱۲۵۰ ه.ق.] مورخ رمضان ۱۳۰۸ ه.ق.

سند شماره ۶۳ - مبیعه نامه یک قطعه باغچه بین چند نفر از افراد خاندان بنای کندلوس، مورخ ۲۳ رمضان ۱۳۰۹ ه.ق.

سند شماره ۶۴ - رونوشت صورت مجلس و گزارش وزارت امور خارجه در موضوع دعوی غفاریک و سید آقا نقاشباشی درباره معدن دیو آسیا، مورخ ۱۳۰۹ ه.ق.

سند شماره ۶۵ - فرمان ناصرالدین شاه قاجار خطاب به قوام الدوله وزیر امور خارجه مبنی بر رسیدگی به موضوع دعوی معادن دیو آسیای لار بین سیدآقا نقاشباشی و غفاریک غلام سفارت فرانسه مدعی معادن مذکور، مورخ شوال ۱۳۰۹ ه.ق.

سند شماره ۶۶ - راپورت و تحقیق مجلس استیناف درباره دعوی سیدآقا نقاشباشی و غفار بیک در موضوع معادن دیو آسیا، برای ناصرالدین شاه، مورخ ذی حجه ۱۳۰۹ ه.ق.

سند شماره ۶۷ - سواد عریضه سیدآقا نقاشباشی شیرازی به ناصرالدین شاه قاجار درباره معادن دیو آسیا و رفع تعدی مدعیان از وی، مورخ ربیع الاول ۱۳۰۹ ه.ق.

سند شماره ۶۸ - فرمان ناصر الدین شاه قاجار مبنی بر واگذاری معادن ذغال سنگ، آهن و سرب واقع در حومه گردنه امامزاده هاشم و حوالی کوه دماوند به آقا رضاخان ناظم خلوت به عنوان تیول، مورخ ربیع الثانی ۱۳۰۹ ه.ق.

سند شماره ۶۹ - تقسیم نامه املاک استاد جونی بنا کندلوسی بین وراث وی، مورخ محرم ۱۳۱۱ ه.ق
سند شماره ۷۰ - رقم ظل السلطان (مسعود میرزا) مبنی بر واگذاری قریه طهمورسات رودشت به سه نفر از منشیان وی، مورخ جمادی الاخر ۱۳۱۲ ه.ق.

سند شماره ۷۱ - وکالت نامه حل دعوی وراث استاد جونی بنا کندلوسی، مورخ ربیع المولود ۱۳۱۲ ه.ق
سند شماره ۷۲ - نامه ملا محمدعلی کندلوسی به یکی از اهالی کندلوس درباره انتقال یک قطعه باغچه و برخی دعوی ملکی، [احتمالاً بعد از ۱۳۱۲ ه.ق.]

سند شماره ۷۳ - فرمان ناصرالدین شاه قاجار مبنی بر اعطای حمایل و نشان به منوچهر خان یاور اول فوج سیلاخور و انتصاب وی به منصب سرهنگی، مورخ محرم ۱۳۱۳ ه.ق.

سند شماره ۷۴ - اهدای جامه فاخر از سوی آستان مبارک حضرت ثامن الحجج (ع) به مسعود میرزا به

مناسبت تشریف وی به زیارت آستانه آن حضرت، مورخ رمضان ۱۳۱۳ هـ.ق.

ه) اسناد عصر مظفرالدین شاه قاجار:

سند شماره ۷۵ - فرمان مظفرالدین شاه قاجار مبنی بر واگذاری فرمانفرمایی اصفهان، عراق، محلات، یزد، گلپایگان و خوانسار به برادرش مسعود میرزا ظل السلطان و اعطای یک قبضه شمشیر مرصع نشان به وی، مورخ ذی قعدة ۱۳۱۳ هـ.ق.

سند شماره ۷۶ - اعلان وزارت امور خارجه خطاب به حجاج مبنی بر اخذ تذکره از یمین الممالک رئیس کل تذکره. مورخ شعبان ۱۳۱۵ هـ.ق.

سند شماره ۷۷ - قبالة ازدواج علی اوسط ولد ملاحسین بنا کندلوسی با سکیته خانم بنا، مورخ ۱۳۱۶ هـ.ق.

سند شماره ۷۸ - استفتاء یکی از اهالی کجور از آیت الله شیخ ابوالقاسم پولی در موضع ارث و ترکه میت [بعد از ۱۳۱۶ هـ.ق.]

سند شماره ۷۹ - مصالحه نامه بین چند نفر از خاندان بنای کندلوس در موضوع یک قطعه زمین مزروعی، مورخ ۲۵ ذی الحجه ۱۳۱۸ هـ.ق.

سند شماره ۸۰ - مصالحه نامه چند نفر از اهالی کندلوس در موضوع یک قطعه یونجه زار مورخ ۲۰ ربیع الاول ۱۳۱۸ هـ.ق.

سند شماره ۸۱ - مصالحه نامه چند نفر از اهالی کندلوس در موضوع یک قطعه باغچه، مورخ ۲۹ رجب ۱۳۱۹ هـ.ق.

سند شماره ۸۲ - مصالحه نامه بین چند نفر از اهالی کندلوس در موضوع یک قطعه یونجه زار، مورخ ۱۵ ربیع الثانی ۱۳۲۳ هـ.ق.

سند شماره ۸۳ - قبالة ازدواج آقا حبیب الله ولد آقا محمد و خدیجه خانم بنت کربلایی علی محمد تاجر شیرازی، مورخ ذی حجه ۱۳۲۴ هـ.ق.

سند شماره ۸۴ - نامه شیخ فضل الله نوری به یکی از بستگان خود در کجور، [قبل از سال ۱۳۲۵ هـ.ق.]

و) اسناد عصر محمدعلی شاه و احمد شاه قاجار:

سند شماره ۸۵ - مصالحه نامه بین فرزندان آخوند ملاحسین بنا کندلوسی در موضوع ارثیه پدری، مورخ ۲۸ ربیع الثانی ۱۳۲۷ هـ.ق.

سند شماره ۸۶ - مصالحه نامه بین خانم جهان بنت مصطفی لهراسب با علی ولد عباس بنا در موضوع یک قطعه زمین در کندلوس، مورخ ۱۳۲۷ هـ.ق.

سند شماره ۸۷ - مصالحه نامه بین چند نفر از خاندان بنای کندلوسی در موضوع یک طاهونه آسیاب،

مورخ ۲۱ شوال ۱۳۲۷ هـ.ق.

سند شماره ۸۸ - مباحثه نامه و وقفنامه املاک طایفه بهبیر کندلوس برای مسجد، حسینیه و تکیه قریه کندلوس مورخ غره جمادی الاولی ۱۳۳۳ هـ.ق.

سند شماره ۸۹ - مصالحه نامه قرای علی آباد، امین آباد، کوشک نصرت و قلعه سنگی قم بین میرزا حسین خان منشی سفارت امپراطوری اطریش با پسرعمویش میرزا فضل الله خان، مورخ ۱۴ جمادی الاول ۱۳۳۳ هـ.ق.

سند شماره ۹۰ - نامه عبدالعلی خان فقیه نایب الحکومه کلارستاق به یزدان بیگ، درباره حل دعوی مهدی بیگ و فرامرز بیگ در موضوع قهوه خانه گرم رودبار، مورخ ۲۶ جمادی الاول ۱۳۳۳ هـ.ق.

سند شماره ۹۱ - رسید تحویل دو رطل روغن و شصت رأس قصابی به بصیر لشکر از محمد ولی بیگ صاحب جمع برای مصرف نظامیان اردوی ملی که در دار کلا متوقف بودند، مورخ ذی حجه ۱۳۳۶ هـ.ق.

سند شماره ۹۲ - تذکره مرور (پاسپورت) میرزا خدا رحم ولد بهمن از زرتشتیان تهران برای سفر به پاریس از راه کرمانشاه و بغداد، مورخ ۱۳۳۸ هـ.ق.

ز) اسناد اوایل عصر رضا شاه پهلوی:

سند شماره ۹۳ - نامه علی اصغر خان کیا منتخب الممالک حاکم کجور به میرزا معصوم مفتش حکومت نظامی کجور در پنجکریستاق، بعد از سال ۱۳۴۰ هـ.ق.

سند شماره ۹۴ - متحدالمال داودخان نایب الحکومه نظامی و رئیس ساخولی کجور و کلارستاق خطاب به عنایت الله سلطان بلوکباشی پنجکریستاق، مورخ ۱۳۴۲ هـ.ق.

سند شماره ۹۵ - مصالحه نامه قرای مزرعه نو، کوشکک و چشمه سرخ خلجستان قم، مورخ ۲۷ شعبان ۱۳۴۳ هـ.ق.

سند شماره ۹۶ - متحدالمال صادره از طرف محسن نجم آبادی، متصدی املاک ساعدالدوله خطاب به کدخدایان و ریش سفیدان کلارستاق، مورخ ۹ سرطان ۱۳۰۳ هـ.ش.

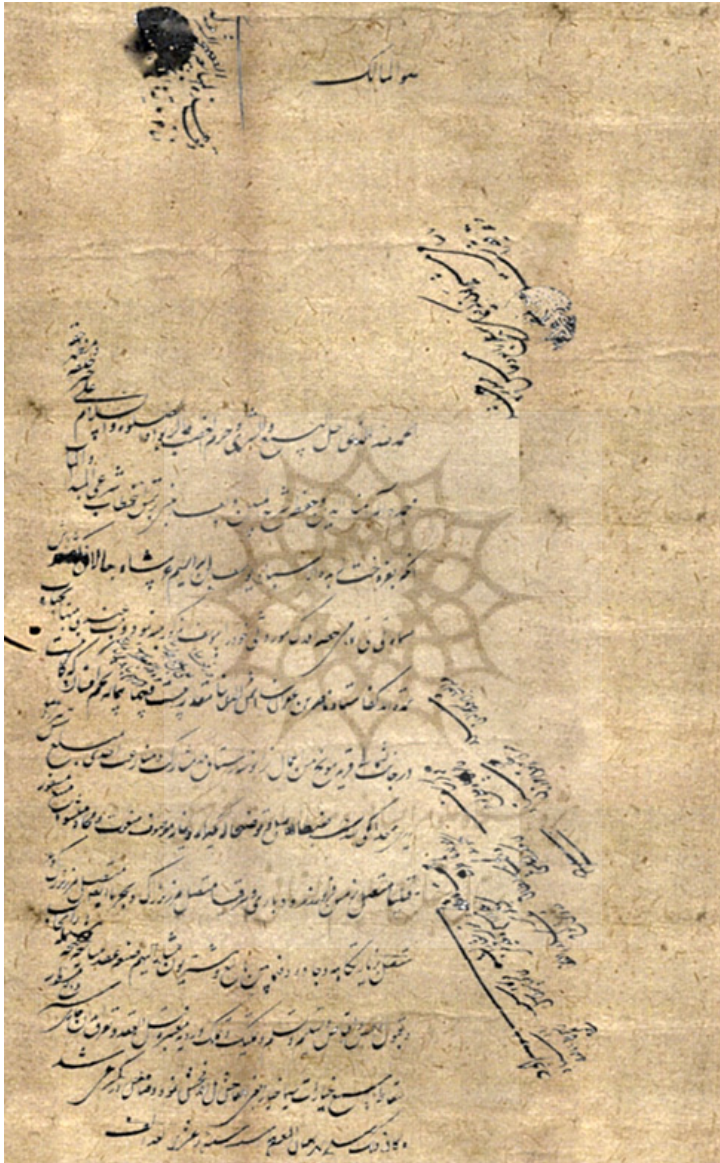
سند شماره ۹۷ - حکم سر تحصیلداری کلارستاق و کجور مبنی بر انتخاب مهدی بیگ الاملی به کدخدایی الآمل و مسئولیت جمع آوری مالیات، مورخ ۱۳۰۵/۷/۱۸ هـ.ش.

سند شماره ۹۸ - حکم سر تحصیلداری کجور و کلارستاق به مباشرین کجور و کلارستاق مبنی بر مساعدت با مهندسین راه آهن که برای نقشه برداری راه آهن به منطقه کجور و کلارستاق مأمور شده بودند، مورخ ۱۳۰۶/۱/۳ هـ.ش.

سند شماره ۹۹ - نامه امیر اسعد خطاب به مهدی بیگ کدخدای الآمل درباره خارج شدن املاک تنکابن و کلارستاق از توقیف وزارت مالیه، مورخ ۱۷ ربیع الاول ۱۳۴۶ هـ.ق.

سند شماره ۱۰۰ - حکم انتصاب میرزا حسین خان فاطمی به سمت ریاست شعبه ثبت اسناد اصفهان از طرف وزارت عدلیه، مورخ ۱۳۰۶/۱۰/۲۰ هـ.ش.

تصویر ۹ سند برگزیده از مجموعه اسناد موزه کندلوس:
گزیده اسناد تاریخی موزه کندلوس

پیام بهارستان / ۲۵، س. ۲، ش. ۷ / بهار ۱۳۸۹

سند شماره ۱

قطع نسخه اصلی احتمالاً ۲۳۰×۴۹۰ میلیمتر

خلاصه متن و موضوع: مباحثه نامه یک قطعه زمین در قریه مونیج زانوس رستاق کجور در سال ۱۰۲۶ ه.ق.

سند شماره ۱۶

قطع اصلی سند ۲۱۵×۳۴۳ میلیمتر

خلاصه متن و موضوع: قبالة ازدواج سیدعلی ولد میر شاه هزار جریبی و نورنسا خانم بنت میرزا محمدتقی در

سال ۱۲۲۱ ه.ق.

پیام بهارستان / ۲۵، س. ۲، ش. ۷ / بهار ۱۳۸۹

سند شماره ۱۸

قطع نسخه اصلی ۳۱۶×۴۳۸ میلیمتر

خلاصه متن و موضوع: عرضه داشت شیخ حیدر علی کجوری به فتحعلیشاه قاجار مبنی بر معاف داشتن مزرعه کنده واقع در حوالی قریه سنگ تجن بلوک کران کجور از تکالیف و عوارض دیوانی و فرمان فتحعلیشاه خطاب به فرزندش ملک آرا حاکم طبرستان و جرجان در این باره در سال ۱۲۴۷ ه.ق

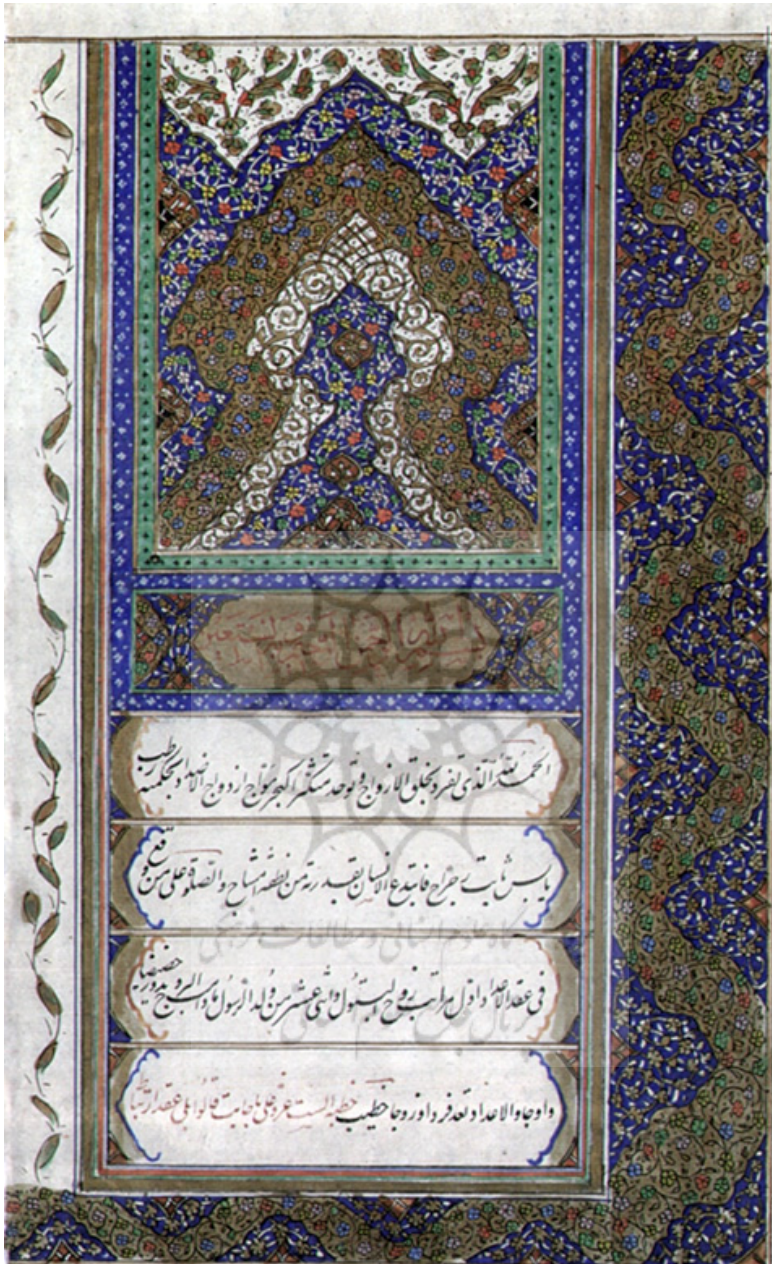

سند شماره ۳۸

قطع نسخه اصلی ۲۰۹×۳۳۱ میلی‌متر

خلاصه متن و موضوع: نامه معتمدالملک به یکی از دوستانش (پسر عموی میرزا شفیق‌خان) بعد از سال

۱۲۸۴هـ.ق

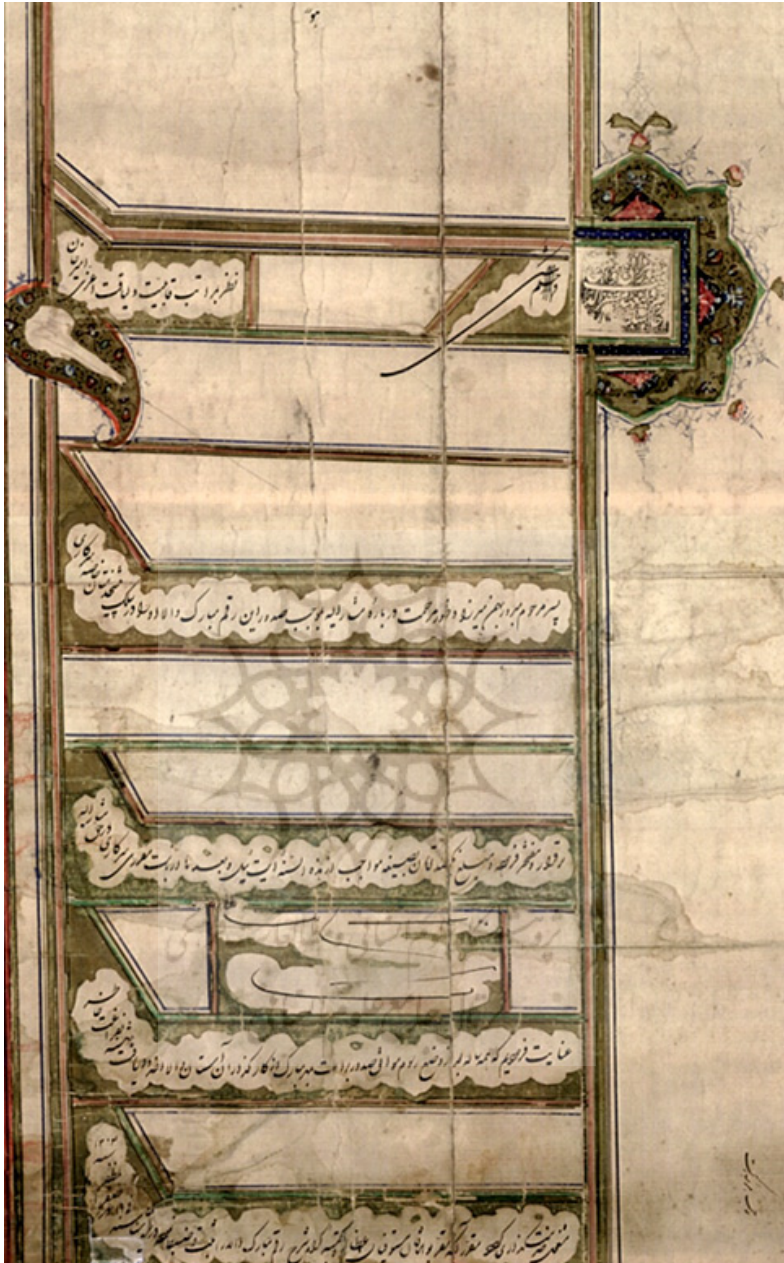

پیام بهارستان / ۲۰، س. ۲، ش. ۷ / بهار ۱۳۸۹

سند شماره ۵۴

قطع نسخه اصلی ۲۸۹×۱۸۸ میلیمتر

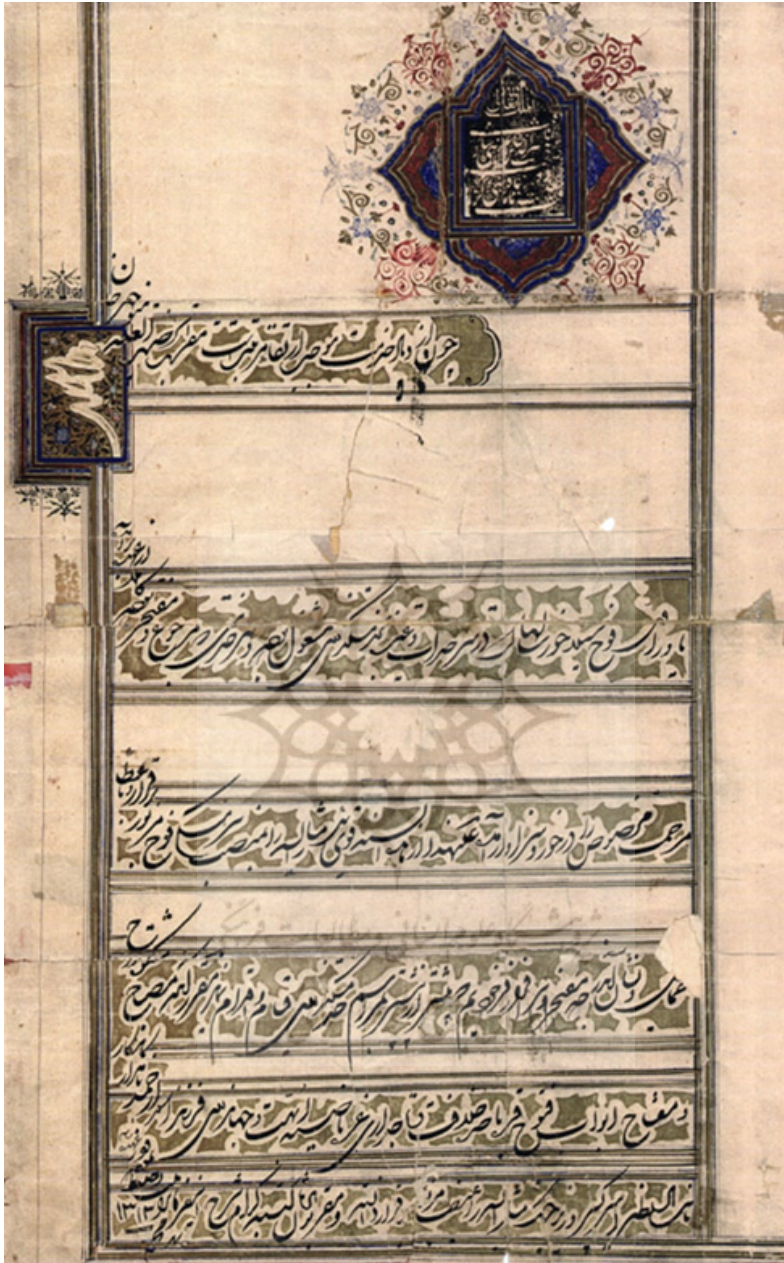
خلاصه متن و موضوع: قباله ازدواج آقا شیخ نورالدین ولد آقا شیخ محمد رضا ولد شیخ محمد مهدی کجوری شیرازی و خدیجه بیگم دختر آقا علی آقا شیرازی در سال ۱۳۰۰ هـ.ق

سند شماره ۵۵

قطع نسخه اصلی ۳۲۶×۹۰ میلی‌متر

خلاصه متن و موضوع: رقم مظفرالدین میرزا مبنی بر انتساب امیرخان پسر بهمن میرزا به عنوان پیشخدمت خاصه و برقراری مواجب سالانه برای وی در سال ۱۳۰۴ ه.ق.

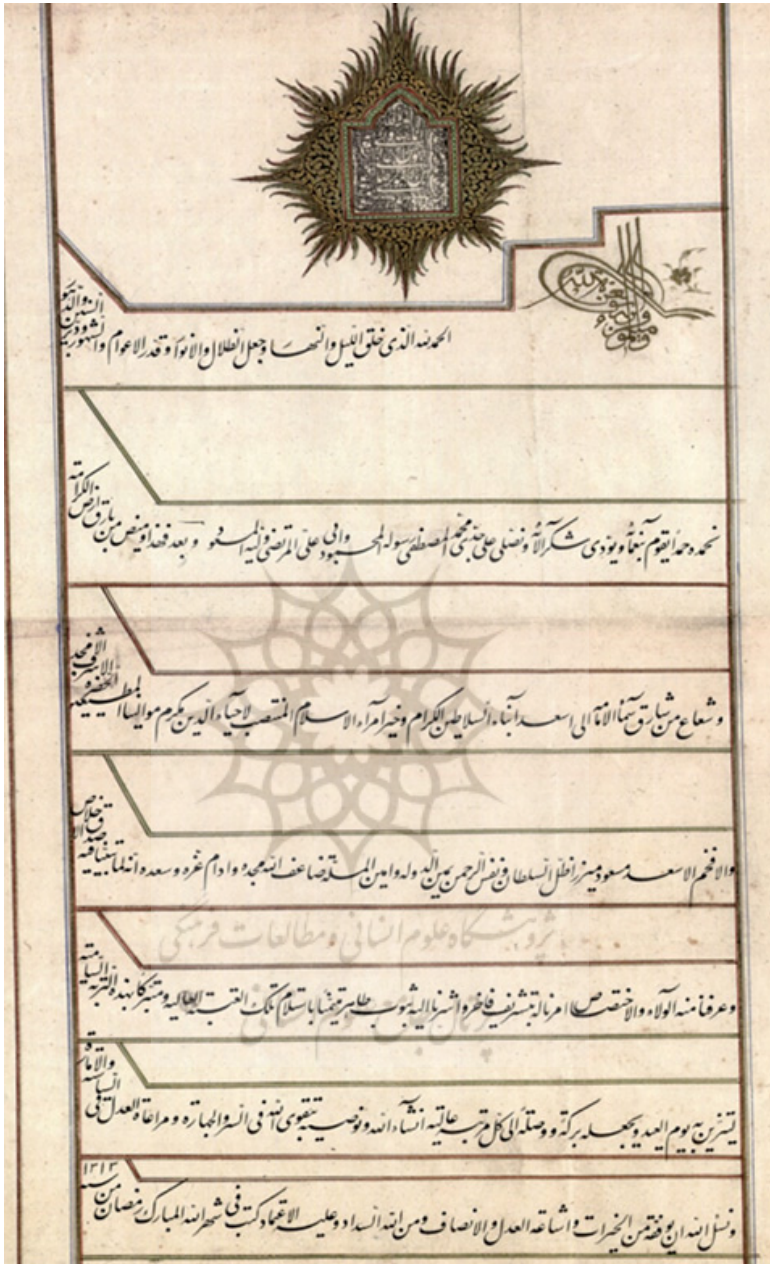

پیام بهارستان / ۲۰، س. ۲، ش. ۷ / بهار ۱۳۸۹

سند شماره ۷۳

قطع نسخه اصلی ۳۲۹×۴۱۸ میلیمتر

خلاصه متن و موضوع: فرمان ناصرالدین شاه قاجار مبنی بر اعطای حمایل و نشان به منوچهر خان یاور اول فوج سیلاخور و انتساب وی به منسوب سرهنگی فوج مذکور در سال ۱۳۱۳ ه.ق

سند شماره ۷۴

قطع نسخه اصلی ۵۷۰×۴۲۳ میلیمتر

خلاصه متن و موضوع: اهدای جامه فاخر متبرک از سوی آستان مبارک حضرت ثامن الحجج به مسعود میرزا ظل السلطان به مناسبت تشرف وی به زیارت مرقد حضرت امام رضاع) در رمضان سال ۱۳۱۳هـ.ق

سند شماره ۸۳

قطع نسخه اصلی ۱۷۲×۲۷۳ میلیمتر

خلاصه متن و موضوع: قباله ازدواج آقا حبیب‌الله ولد آقا محمد با خدیجه خانم بنت کربلایی علی محمد تاجر

شیرازی در سال ۱۳۲۴ هـ.ق